

Újra együtt Komáromban!

► A nyár utolsó verőfényes napján, augusztus 22-én vasárnap ismét összegyűltünk a komáromi zsidó temetőben, hogy megemlékezzünk a közösségünkkel hetvenhét évvel ezelőtt történekről, mártírjainkról. A szomorú eseményt a Zsidó Kultúra Európai Napjának ünnepe követte a Menház kertjében. A teljes cikk lapunk 3. oldalán olvasható. (fotó: Kollár Zoltán)

Emlékezés a Menházban

Szeptember 9-én, a zólyomi főszerzők felkérésére a Komáromi Zsidó Hitközség is csatlakozott az egész országban azonos forgatókönyv mentén zajló megemlékezéshez. A zsinagógában megjelenteket, a Selye János Gimnázium igazgatóját, tanárait és diákjait Pasternák Antal, hitközség elnöke köszöntötte. Tíz órakor Szlovákia több mint 70 településén szólaltak meg a szirénák, harangok, jelezve a Zsidó kódex elfogadásának 80. évfordulójára való emlékezést. A történelmi események felidézése után, a komáromi zsinagógában is elhangzott dr. Pavol Traubener professzor, Holokauszt túlélő és az evangélikus egyház üzenete. A résztvevők az áldozatok, az embermentők neveit olvasták fel, emlékmécsest gyűjtöttek, kavicsot helyeztek el az auschwitzi kemencét idéző emlékműnél. Az „El nem feledett szomszédok” kezdeményezés a tervek szerint minden évben megismétlődik majd a Holokauszt szlovákiai emléknapján.

A Selye János Gimnázium diákjai és tanárai Novák Tamás vezetésével felkeresték a zsidó temetőt is, részletes beszámolójukat lapunk következő számában közöljük. ◀

PZs – PA

Találkozó Ferenc pápával

A szlovákiai zsidó közösség tagjai Ferenc pápával találkoztak a pozsonyi Hal téren szeptember 13-án. Richard Duda, a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetségének elnöke köszöntötte az egyházi méltóságot, a Holokauszt túlélők nevében Lang Tamás, az Érsekújvári Hitközség elnöke szólt az egybegyűltekhöz. A Komáromi Zsidó Hitközséget Weissóvá Alics és Pasternák Antal képviselte a rendezvényen. Köszönjük a meghívást! ◀

PA

Szerkesztői gondolatok

Pislákol a komáromi zsinagóga örökmécse

Kol Nidre estéjén. Hamarosan az év legszentebb napja köszönt ránk. Maszkok mögé bújva hallgatjuk az imákat, tanításokat. Együtt vagyunk, végre nem (csak) a világhálón, a virtuális térben. Ismét kinyílnak az imakönyvek, a Tóra-szekrény, körbejárunk a terekben. Pár napja az egyik helyi portálnak nyilatkoztam, hogy amíg van, aki kinyitja a zsinagóga ajtaját a nagyünnepeken, addig él a közösség, nem szakad meg a hagyományok láncolata. Kimondani egyszerű ezt, ott lenni, időben megérkezni az Eötvös utca 15-be, rohanó világunkban nem mindig könnyű.

5782-t méltóképpen köszöntöttük, közösen imádkoztunk az újév kezdetén, összegyűltünk az engesztelés napjának előestéjén, délutánján. Persze, most kezdetnének aggodni, mi lesz majd egy év múlva? Akkor is sikerül folytatni a 230 éve megkezdett utat? Kár most ezen merengeni, addig még van tizenkét hónap, melyet meg kell töltenünk rendezvényekkel, zsidó életélményt nyújtó programokkal. A COVID-járvány itt van még velünk, egyszerre tervezünk online és jelenléti eseményeket. Mint minden évben, most is örömmel fogadjuk olvasóink ötleteit, javaslatait a kile@menhaz.sk címen, alakítsuk együtt az új esztendő közösségi életét! ◀

PASZTERNÁK ANDRÁS

Közösségi mozaik – kép(ek) a hitközség múltjából –

► Értékes lapot szereztünk be – A közösségi hálón egyik ismerősünk felhívta figyelmünket egy aukcióra, melyen párját ritkító levelezőlap jelent meg az alábbi címmel: „KOMÁROM 1944. Ajánlott, cenzúrázott, válaszos, díjjegyes lap a Zsidó Menházból (Eötvös u. 15.) Franciaországba küldve, érdekes tartalommal.” A Fried Miksa által már a gettó megnyitása után 1944 májusában feladott lapra többen licitáltak, végül a KZSH lett a nyertes. Jom Kipurkor a zsinagógánkban imádkozók már kezükbe vehették az értékes tárgyat, melyet állandó kiállításunkon helyezünk el. Közösségünkkel kapcsolatos régi fényképeiket, dokumentumaikat örömmel fogadjuk a kile@menhaz.sk címen. Újságunk archívuma ezen a linken érhető el: <https://kehreg.com/hitkozsegi-hirado-spravodaj/>.

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno
vagy
IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno.

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 1996-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás:** Nec-arte Kft., Komárom, **a KZSH címe:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, **e-mail:** kile@menhaz.sk, tel.: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 1996-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság rövid hírek

A Hitközségi Híradót, a Shalom klubot és a hitközség működését Fekete Katalin (Dunaszerdahely), Weiss Júlia (Dunaszerdahely), Keszegh Mária, Szalay Vilma, Georg Tomenendal (Bécs), valamint anonimitásukat kérő adományozók támogatták. Köszönjük!

Hanák Éva (Párkány) imakönyveket, Novák Tamás egy szépirodalmi kötetet ajándékozott a hitközségnek. Köszönjük!

Szeptember 7-én felkereste hitközségünket a Dunai Alap megbízásából filmet készítő Kovač Matej operatőr, ugyanis a Duna partján 2017-ben az 1944 decemberében a Dunába lőtt áldozatok emlékkövének felállítását az alap is támogatta. A Menház megtekintése után az emlékmű melletti pihenőhelynél felvételeket készített és Pasternák Antal elnökkel beszélgetett.

Novák Tamás, a Komáromi Zsidó Hitközség alelnöke letisztította a Komenský utcán található botlatóköveket, melyek az elmúlt időben már kevésbé voltak olvashatók. Köszönjük!

Megkezdődött új pályázataink benyújtása a 2022. évre.

Közösségünk ingyenesen biztosított zsinagógai naptárat (Luach) minden olyan tagjának, aki részt vett az őszi ünnepek alatt az imádkozáson, vagy igényelte azt.

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Emlékezés a temetőben és örömnep a Menházban

A nyár utolsó verőfényes napján, augusztus 22-én vasárnap ismét összegyűlünk a komáromi zsidó temetőben, hogy megemlékezzünk a közösségünkkel hetvenhét évvel ezelőtt történelekről, mártírjainkról.

A megjelenteket – köztük Bukovszky László kisebbségi kormánybiztost, dr. Szacsúri Jánost Magyarország pozsonyi konzulját, Keszegh Béla polgármestert és Varga Tamás alpolgármestert, a katolikus egyház képviselőit Kiss Róbert kanonokot, általános nagyszombati helynököt, Andruskó Imrét a Selye János Gimnázium igazgatóját – dr. Paszternák

András programkoordinátor köszöntötte a hitközség nevében.

Emlékező beszédében egy elpusztított világ hétköznapijait hozta közelebb a jelenlétükhöz, számba vette a közösségünkben az elmúlt időszakban történeteket. Dr. Verő Tamás budai főrabbi a Vészkorszak helyi eseményeit idézte fel személyes példákon keresztül. A gyászimat dr. Nógrádi Ger-

gely főkantort recitálta, szinkrontolmácsként Vadász Magda működött közre.

A szomorú eseményt a Zsidó Kultúra Európai Napjának ünnepe követte a Menház kertjében. A főrabbi úr a közelgő őszi ünnepek világát hozta közelebb az érdeklődőkhöz, a zsidó dallamokat a főkantort úr lenyűgöző hangja lopta be a résztvevők szívébe. A Kehila-díjak, a régió zsidó közösségeiért sokat tevők elismerésének átadásán Paszternákné Kertész Zsuzsanna ismetette az idei díjazottak tevékenységét. A délután folyamán a Budapestről érkezett, helyben sült kóser grillebéd adott ízelítőt a zsidó gasztronómiából. Zárásként Paszternák Tamás vezetésével megtekintettük a közelmúltban felújított mikvét, rituális fürdőt az Eötvös utca 9-es számú ház udvarán.

Köszönet mindazoknak, akik a nap szervezésében, lebonyolításában és az utómunkálatokban közreműködtek!

A rendezvény Komárom városa, Nyitra Megye Önkormányzata, a Kisebbségi Kulturális Alap, a JHF és a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatásával valósult meg. ◀

PA

Ünnepség Győrben

A győri zsinagóga 2020-ban ünnepelte fennállásának 150. évfordulóját, a Covid-járvány miatt az ünnepségre csak 2021. augusztus 29-én került sor. A részvétel a járványügyi előírások szigorú betartása mellett névre szóló meghívóval volt lehetséges. A nagyszabású megemlékezésen megjelentek Győr város előljárói, a társegyházak prominens képviselői, a Mazsihisz és a környező hitközségek vezetői.

Villányi Tibor elnök üdvözlő szavai után a hallgatóság vetítésekkel illusztrált előadásokat hallhatott a zsinagóga építésének történetéről, a felújítási munkálatokról, a közösség életéről.

Totha Péter Joel főrabbi ünnepi tanítása mellett Villányi Benjámin sófárfújását, Fekete László főkantort által előadott több liturgikus éneket és a zeneművészeti főiskola hallgatóinak fellépését hallhattuk. A felemelő ünnepség végén Villányi Tibor emlékérmeket adományozott azoknak, akik munkájukkal, támogatásukkal, ta-

nácsaikkal segítették a Győri Zsinagógát. Közösségünket az a megtiszteltetés érte, hogy Pasternák Antal és Paszternák Tamás is emlékérmeket kapott. A rendezvény állófogadással zárult. ◀

PZs

Nagyünnepek Komáromban

A fehérbe öltöztetett Tóra-szekrény és Tóraolvasó-asztal jelezte, elérkeztünk az 5782. zsinagógai esztendőhöz. Az elmúlt évek hagyományait követve Riszovány Mihály állt az előimádkozói pulpitusnál, az ünnepi tanításokat Balogh Istvántól hallottuk a Menház zsinagógájában.

Rosh Hasanákor a járványhelyzet miatt elmaradt a közös vacsora, a résztvevők előre csomagolva vihették haza a Budapestről érkezett kóser finomságokat. A jom kipuri böjt után sem tudtuk együtt elfogyasztani az első falatokat, a péksüteményeket magukkal vitték a megjelentek.

Köszönet mindazoknak, akik jelenlétükkel megtisztelték a programokat, valamint közreműködtek a szervezésben! Legyünk együtt 5783-nak a kezdetén is, és addig még nagyon sokszor! ◀

PA

Egy elpusztított világ hétköznapijai

Gondolatok a komáromi és a környékbeli zsidóság deportálásának 77. évfordulóján

„A konyhában fával fűtöttük a vas tűzhelyet. Főleg kacsá, liba vagy csirke került az asztalra. A baromfit a sakter vágta, aki a Bátorkeszi Rabbínátushoz tartozó falvakban metszett. A konyhai munka ezekben az időkben nem volt könnyű, mindent kézzel készítettünk. Nyújtottuk a tésztát, dagasztottuk a kenyérnek, a szombati barchesznak valót. Ezt fonás után a pékhez vittük kisütni, ahol egy cédulát helyeztek rá, névvel. Feldereng az illatos, kisfiókos kávédaráló, a mákdaráló. Imádtam a mákos tésztát és a kalácsot is. Ettünk pogácsát, gyümölcscsel töltött gombócokat... Szerettem a jó, ropogós libatöpörtyűt, melyet itt Izraelben nem is ismernek. Majdnem kihagytam a felsorolásból a tradicionális sóletot, amely babból, gersliből és finom húsból készült. A fazekat pénteken elvittük a pékhez, egész éjjel sült a kemencében, csak ebédre hozta haza Juliska. Az omlós hús ízét, most is érzem a számban.”

Tisztelt Emlékezők! Hölgyeim és Uraim! A fenti idézet az Izraelben élő Herzog Itzhak kéziratából származik, mely folytatásokban jelenik meg újságunk, a Hitközségi Híradó hasábjain. A rövid történetek, emlékképek betekintést engednek a Komárom környéki falvak zsidó családjainak hétköznapijaiba. Egy olyan világot hoznak közelebb az olvasókhoz, amely a Vészorkorszak következtében végérvényesen eltűnt. Kihez kopogtat be napjainkban a Bátorkeszi Rabbínátus saktere, hány községi otthonban készül még a barchesz és a sólet szombatira?

Amikor évről évre összegyűlünk itt a temetőben vagy a világhálón, hogy emlékezzünk a helyi és régióbeli zsidóság jogainak korlátozására, gettóba zárására, deportálására és elpusztítására, nem szabad megfeledkeznünk azokról a napokról, amikor még „gondtalanul”, jövőjüket tervezgetve éltek a zsidó családok a vidéken. Amikor zsinagógákat emeltek, megszervezték az oktatást, a szociális ellátórendszert, ünnepségeket tartottak, könyveket adtak ki a zsidó

hitközségek. Ezt a letűnt korszakot siratjuk, erre emlékezzünk, amikor fejet hajtunk mártírjaink, elpusztított déd- és ükszüleink, rokonaink előtt, megpróbáljuk megérteni a megérthetlent, azt, ami osztályrészül jutott hittestvéreinknek, mindazt amelyről túlélő nagyszüleink meséltek, vagy magukba fojtva mélyen hallgattak. Amikor ezekben az években, több mint hét évtizeddel a Holokauszt borzalmait után, lassan „elengedjük” az utolsó még köztünk élő túlélők, krónikások kezét, egyre nagyobb a felelősségünk. Amikor 2019-ben, még a koronavírus járvány kitörése előtt itt álltam a ravatalozó épületében, s arról értekeztem a júniusi emlékező beszédben, hogy össze kell gyűjtenünk a még el nem mondott történeteket, hogy meg kell hallgatnunk újra és újra a családi elbeszéléseket, volt egy komoly adósságom.

Herzog Itzhak először négy-öt éve küldte el élettörténetét a Komáromi Zsidó Hitközségnek. Beleolvastva az elektronikus szövegbe, azonnal látszott, hogy abban nincs szinte egyetlen egy olyan

mondat sem, melyet ne kéne helyesírási, stilisztikai szempontból javítani, helyrehozni. Kilátástalannak tűnt, hogy a legépelt szövegből valaha is hosszabb részek jelenjenek meg lapunkban. Elteltek az évek, feledésbe is merült a dunamocsi történet. A járvány hazai megjelenésével szinte egyidőben ismét levél érkezett Itzhaktól, újra gyermekkori, Duna-parti emlékeit ajánlotta figyelmünkbe. A lezárások idején, odahaza ülve az ember átértékelt nagyon sok mindent, ami tegnap fontos volt, a bezártságban, a személyes találkozások hiányában már kevésbé látszott halaszthatatlannak. Ismét szemügyre vettük hát a memoárt, az ékezetek nélküli sorok között böngészve megértettük, hogy nincs mire várni, ha most nem közöljük le a jégtáblákon, a kertben, a mezőn, a fűrésztelepen játszódozó jelenteket, néhány esztendőn belül mind elveszhetnek. A Szentföldön élő család leszármazottain kívül, mások talán sosem hallhatnak erről a világról ilyen részletesen.

Megmentünk hát egy újabb történetet az utókornak, szerencsére ebben a munkában nem vagyunk egyedül. A Nádor utcán sétálva, a volt cipőbolt kirakatában, mindenki olvashat a Menházról, helyi történetek és a város jóvoltából, Bajcsi Ildikó munkáiból, írásaiból pedig az 1930-as, 40-es évek, illetve a rendszerváltás korszakának helyi zsidó vonatkozásairól tanulhatunk, eddig még sosem publikált, ismeretlen részleteket. A sort minden bizonnyal folytathatnánk még, köszönet a múlt emlékeit ápoló, megőrző, újra felfedező magánszemélyeknek és intézményeknek.

Egy évvel ezelőtt, minden igyekeztünk ellenére nem tudtunk személyesen találkozni. A Komáromi Zsidó Hitközség első Zoom-összejövetelén emlékeztünk a Shoah áldozataira 2020. szeptember 6-án. Ma újra itt vagyunk élőben, a temető, a Menház, a személyes találkozások színterévé válik egy napra. Még maszkban, a betegségtől való félelem árnyékában, de együtt vagyunk. Zsidók és nem zsidók, emlékezők, a Zsidó Kultúra Európai napját ünneplők.

Folytatás a következő oldalon.

Kehila-díj 2021

Dr. Bajcsi Ildikó – A Selye János Egyetem Tanárképző Karán szerzett magyar – történelem szakos tanári oklevelet. Ezt követően az Eszterházy Károly Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskolájában végzett. Doktori értekezésének címe: A cserkészettől a kommunizmusig. A sarlósok alternatívái a két világháború között.

A Mária Rádió vezetőségének elnökségi tagja, a Clio Intézet munkatársa. 2020-ban megjelent műhelytanulmányának címe: A komáromi zsidóság diszkriminációja 1938-1944. Tervei között szerepel ennek a témának további kutatása. 2021-ben jelent meg Kisebbségi magyar küldetéstudat Csehszlovákiában című munkája. Megjelent írásait előadásaival a hallgatóság széles körében népszerűsíti.

Bajcsi Ildikó tevékenységével sokat tesz azért, hogy jobban megismerjük elődeink küzdelmes életének eseményeit. Kehila-díjra a Komáromi Zsidó Hitközség javasolja.

Jóna Imre – Nyugalmazott általános iskolai igazgató, helytörténeti kutató. Végzettségét tekintve történelemtanár, politológus és közgazdász. A kilencvenes évektől a Tatabányai Péch Antal Szakközépiskola tanára, négy cikluson keresztül Tatabánya város önkormányzatának képviselőjeként fontos és elismert közéleti munkát végzett. 2000-től nyugdíjazásáig a Sárberki Általános Iskola igazgatója volt. Helytörténeti kutatásait – Tatabánya elődközségei történetének feldolgozása, különös tekintettel a zsidóság szerepvállalására, az 50-es évek tatabányai rabtáborainak kutatása, valamint Kisbér és környéke zsidósága múltjának története – nyugdíjazása után újult erővel folytatta. Több konferencián értékes előadásokat hallhattunk tőle, a Kárpát-medence legnagyobb zsinagóga építőjének, a kisbéri születésű Baumhorn

Folytatás az előző oldalról.

Hosszú évtizedeken át a világ legtermészetesebb dolga volt ez minden év júniusában és szeptemberében. Az elmúlt másfél év után egészen más jelentést kapott az, hogy újra együtt lehetünk. Ahogy online hétfőink, az Ajvė, hétfő!-k egyik vendége, Richard Duda, a Szlovákiai Zsidó Hitközség Központi Szövetségének elnöke mondta beszélgetésünk során, a COVID mindent megváltoztatott, átértékelt közösségeinkben. Ideje félretenni az ellentéteket, örülni az EGYÜTT megélt pillanatoknak.

Sajnos ma már nem lehet itt közöttünk mindenki, az elmúlt egy évben a Hitközségi Híradóban búcsúztunk Mesinger Sándortól, aki, ha tehette és egészségi állapota engedte aktív résztvevője volt a hitközség életének, Greguš Éva nénitől, a Holokauszt túlélőjétől, aki szinte az összes Shalom klubon jelen volt, akit néha karonfogva kísértünk haza a Menházból, útközben hallgattva történeteit. Elment Klein Ervin főkántor Budapesten, Siklósi Vilmos, a Zalaegersze-

gi Hitközség elnöke, akik többször jártak nálunk, távozott a Menház egyik egykori utolsó lakója, az Amerikában élő Glatz Péter. Nincs itt velünk ma Oláh Ica néni sem, aki decemberben, néhány nappal a kórházba kerülése előtt úgy köszönt el édesanyámtól a telefonban, hogy „Jövök még hozzátok koncertre a Menházba!” Hiányzik a dunaszerdahelyi közösség két oszlopos tagja Kornfeld Tibor és Štaštný Pavel. Feldolgozhatatlan a nyitrai Schwartz házaspár tragikus halála. Nem utazik már programjainkra Saláti Erzsike sem Léváról, Veres László Budapestről. Elhunyt Evan doktor úr is Dél-Afrikában, amíg tehette nem hiányozott Zoomos rendezvényeinkről. Emléküket megőrizzük!

A Mártírnapon hagyomány, hogy számot vetünk az elmúlt esztendő történetseivel. A nagyünnepi online találkozásaink, Balogh István tanár úr tanításai és 28 együtt töltött virtuális hétfő este íródott be idén a 230 éves Komáromi Zsidó Hitközség krónikájába. A külvilágban zajló

Lipótnak életrajzát mutatta be. Aktív, tartalmas, eredményes munkájával segíti a Tatabányai Múzeum Barátok Körének közösségét és a Szenes Hanna Magyar-Izraeli Baráti Egyesület munkáját, mely a díjra javasolta.

Ernest Salzer – A Kassai Zsidó Hitközség és az ESTER Szövetség aktív tagja, részt vesz a különböző fesztiválok, koncertek, zenei fellépések szervezésében. Mint kiváló hegedűs, megalkulása óta tagja a Kassai Klezmer Band zenekarnak, ezzel is terjesztve a zsidó kultúrát, a hagyományok ápolását. Kritikusan reagál az antiszemita, rasszista és xenofób megnyilvánulásokra. Kassa Barca városrészének lakosa. Kutysátáltatás közben rátalált egy zsidó síremlék maradványára, ez indította el kereső tevékenységét. További kövekre, dokumentumokra, információkra lelt. Munkáját segíti a városrész polgármestere is. Együttműködésük eredménye a négy talált sírkő felállítása a helyi temetőben, emléktábla elhelyezése az egykori zsinagóga helyén. Dolgozik a kastélyban egy emlékszoba kialakításán, amely Barca jelentős zsidó lakosságának, gazdag múltjára fog emlékeztetni. A Kehila-díjra dr. Marta Győriová javasolta.

Saláth Richárd – Városunk kulturális életének ismert közreműködője. Tördelőszerkesztői és technikai kivitelezői tevékenységének köszönhetjük, hogy a Hitközségi Híradó több mint huszonöt éve nyomtatott és az utóbbi időben elektronikus formában is eljut olvasóinkhoz. Megjelent plakátjaink, meghívóink és egyéb kiadványaink szintén az ő munkájának eredményei. Sokszor rögzítette a hitközségi programokat, a felvételek a Machar oktatási program részét képezték, melynek segítségével sokan bővíthetik ismereteiket a zsidóságról. Operatorként közreműködött a közösségről készült film létrejöttében is. Saláth Richárdot aktív, lelkiismeretes munkája elismeréseként a Komáromi Hitközség javasolta a Kehila-díjra. ◀

minden rossz ellenére, volt abban valami nagyon különleges, hogy heti rendszerességgel, egy-másfél órára a virtuális térben ki tudtuk zárni a gondokat, együtt tudtunk tanulni, kirándulni, beszélgetni, játszani Ashkelontól Szerdahelyig, Jeruzsálemtól Nagykanizsáig.

Nem feledjük, mert nem feledhetjük a 77 évvel ezelőtti történeteket, túlélő őseink azt a feladatot bízták ránk, hogy emlékezzünk és emlékeztessünk arra, miként kezdődtek a megkülönböztetések, a megbélyegzések, mi lett a társadalmi közöny eredménye.

Hozza el a közelgő 5782. zsinagógai esztendő a megnyugvást közösségeinkbe, a városokba, falvakba, a Közel-Keletre és a nagyvilág minden tájára. A 230. jubileumi év hátralévő részében és a 231-ben teljenek meg a hitközség emlékkönyvének lapjai nagyon sok közös, rendezvényeinken készült fényképpel, élménnyel. ▶

Dr. Paszternák András

Zsidó gyerek a Duna-partról

Szemelvények Herzog Itzhak kéziratából – 6. rész

Gyermekevek Mocson

Ebben a fejezetben mezőgazdasági élményeimről írok. Apám vitt magával az aratásra, a cséplésre és a szüretre. Az aratás az egészsévi hosszú munka eredménye. Az ember felszántja, boronálja, trágyázza a földet, elveti a búzaszemeket, aztán imádkozik, hogy idejében essen az eső. Nálunk, Izraelben persze öntözni is kell, ha bő termést szeretnénk, de így is rá vagyunk szorulva import búzára. Emlékszem az arany színű kalász-tenger hullámzására, a búza- és a rozsmezőre. Július végén, augusztus elején kezdődött az aratás. Hajnalban befogtak két kocsit, az aratókat, a lányokat, az asszonyokat kivitték a földekre. Vitték magukkal a kaszákat, a hús vízzel teli köcsögöket, a reggeli elemőzsiát. Nekiláttak a munkának, erősen lendítették a kaszát, ez nem volt könnyű munka. Vigyázni kellett, nehogy beleálljon a kasza a földbe. Az aratók után mentek az asszonyok, sarló segítségével kévékbe kötötték a búzát. A kévékből boglyát vagy talán kazlat (?) raktak. Az aratók szinte versengtek egymással. Egyre melegebb lett a napon, idővel mindannyian megpihentek az akácfák tövében, elfogyasztották az elemőzsiájukat. A tarisznyákból előkerült a szalonna, a hagyma, a kolbász, a frissen sült cipó. Ennek ízét még most is érzem a számban. Bicskáikkal felszelelték a hozzávalókat, a finom falatok mellé jutott egy csupor aludttej is. A férfiak vidám megjegyzéseket tettek a piruló lányoknak. A munkához visszatérve felvették a küzdelmet az egyre inkább perzselő nappal, csak akkor álltak meg, amikor megfenték a kővel a kasza élet. Amikor a nap a tetőpontra ért, ebédszünetet tartottak. Megérkezett a kocsi a forró lábassokkal, tányérokkal, pár üveg borral, poharral. Elsőnek a tejfeles bablevesből mertek, melyben nagy darab disznóhúsok úsztak. Igazán inycsiklandó illata volt. Ekkoriban még nem törődtek a zsíros ételek egészségkárosító hatásaival. Körbejárt demizson, emelkedett volt a hangulat, senki sem érezte a fáradságot. Vidám, csipkelődő dalokat énekeltek: „Nem táncol a legény, nem táncol a legény alacsony csárdában, alacsony csárda mestergerendája, letörne a babám rózsás koronája...

A dunamocsi Duna-part (forrás: Wikipedia)

Sárga csizmát visel a babám szeret engem ő is igazán. Sárga csizma hadd szakadjon el, csak a babám sose hagyjon el... Nagy a világ, de van közepe, az én rózsám fekete szeme. Ez a világ semmire se jó, ha nincs kislány én nekem való... Lakodalom van a mi utcánkban, ide hallik a zengő muzsikája, hivatalos vagyok oda én is, nem mennék, ha százszor hivatnak is. Vége van már a lakodalomnak, nagy bánata van a menyasszonynak, forgatja a karikagyűrűjét, sajnálja a régi szeretőjét... Már minálunk babám, már minálunk babám, az jött a szokásba, nem szedik a meggyet fedeles kosárba. Felmegy a legény a fára a meggyfa tetejére, lerázza a meggyet, te meg babám szedjed a rózsás kötényedbe!”

A levest mély pléhtányérból ették, második fogásként porcukorral meghintett mákos tésztát adtak, ezt nagyon szerettem. Nem emlékszem rá, hogy itt Izraelben ettem volna ilyet, maximum túrós tésztát fogyasztunk néha tejföllel, cukorral, szegfűszeggel meghintve. Ez nagyon furcsa Juditkának, a perzsa származású feleségemnek. Túrós palacsintát ő is szokott készíteni. Ő egy igazi menyecske, szerencsés vagyok, hogy egymásra találunk, de erről majd később írok.

Az aratás naplementéig folytatódott,

míg nem végeztek az egész mezővel. Igyekeztek a csépléssel, nehogy egy hirtelen zápor eláztassa a termést. Lenyűgözött az antik cséplőgép, amikor fűlsiketítő lármával beindult a dízelmotor, mely széles szíjjal hajtotta meg a lendkeket. A kévéket bedobták a felső nyíláson a gépbe. A pelyvát elfújta a szél, a zsákok megteltek búzaggal, az üres kalászok szalmaként kerültek ki a gépből. Ezt főleg az istállókban használták, a tehenek alá. A teheneket, lovakat herével, szénával vagy örült kukoricával ették.

A szüret augusztus végén, szeptember elején kezdődött. A lányok lenyírták a szőlőfürtöket, a férfiak vállán lévő puttonyokba rakták. A szőlősből kiérve, a kocsikon lévő hordókba került ezek tartalma. Én is segítettem, főleg az édes, jóízű gyümölcsök kóstolásában. A szüret után vidám táncmulatságokat rendeztek, melyeket cigányzenekar kísért, a legények, lányok népviseletbe öltöztek. Ebben az időben a kukoricát még kézzel morzsolták, remek program volt ez a téli estékre. Együtt énekeltek, vigadtak, viccelődtek munka közben az emberek. ◀

(a részletet a szerző engedélyével közöljük)

Aggodalommal kaptuk a hírt Izraelből, hogy a dunamocsi történetek mesélője ezekben a napokban a koronavírussal kénytelen harcot vívni. Mielőbbi teljes gyógyulást kívánunk Lajcsinak!

PASZTERNÁK ANDRÁS

108. fejezet: Utazás

(2012. december 22.)

Szállunk... Nagyjából időben startolunk. Bloggerként, hogy teljes körűen tájékoztassam az Olvasókat, leteszteltem a 4 euróért kínált szendvicset. Kóser és nem kóser között választhat az utas. Miután megtudom, hogy a kóserre Antwerpenben ütötték rá a pecsétet, s eljátszva a gondolattal, hogy elég hosszú útja lehetett a zsemlének a Tel-Aviv – Budapest járatig, inkább a hazai nem kósert választom. Két szikkadt háromszög kenyér között egy kis mustáros szósz és sajt leledzik. Napjainkban amikor a boltok roskadoznak a finomabbnál finomabb szendvicsektől, szerintem gáz és pofátlanság ilyen minőségben a kedves utas elé tolni a megfizetendő harapnivalót. Beszerzek még egy kis WIZZAIR modellt, jól mutat majd az ELAL gép mellett odahaza az asztalomon.

Pesthez közeledve a pilóta közli, hogy a látótávolság nem éri el a landoláshoz szükségeset a ferihegyi repülőtéren. Pár percet körözünk. Eljátszom a gondolattal, hogy egy esetleges pozsonyi, bécsi vagy debreceni leszállás erősen keresztbe húzná a másfél napra tervezett programom. Végül ellentétben az előttünk Budapestre érkező gépekkel, sikeresen landolunk, harminc perc késéssel Liszt Ferihegyen. Repülni, azt tudnak a WIZZAIRnél, sumázom az átléteket.

Zsúfoltság... Fapados lévén nem állunk az épülethez, buszokkal visznek a terminálig. Azaz, csak vinnének, ha az egyik utas társnak nem tartana 15 percig, amíg észbe kap, hogy a két gyerkőccel, illene már leszállni a gépről. A buszban zsúfolódó 40-50 ember egyre morcosabb a nyitott ajtókon beáramló mínusz öt fokos hidegben. Beérve következik a sorban állás, két rendőr pecsételgeti az útleveleket. Úgy érezheti a messziről jött látogató, mintha egy hatalmas reptérre érkezett volna, pedig rajtunk kívül nem is vár másik gép utazóközönsége a schengeni beléptetésre. Ha ez a várakozás nem lenne elég, akkor lehet még ácsorogni a WIZZAIR földi kiszolgálását végző, új logó alatt működő Malév Ground Handling jóvoltából. Állunk és várjuk a csomagunkat, az ürességtől kongó csarnokban... Lehet gyalog hozzák, egyesével a géptől... – merengek el az okokon. Így volt ez két hete is az ELAL gép esetén. Ha ennyire nem akaródzik kiszolgálni az utasokat, akkor inkább szántsuk be a Vecsés határában lévő területet, azt mindenki repüljön Bécsből vagy Prágából,... – dől el bennem a borjú a huszadik percben. Lassan éjfél mire kint vagyok. A barátnóm vár rám, már csak a viszontlátás öroméért is érdemes volt hazaugrani...

Összegzés

Amíg a WIZZAIR (jó időben és megfelelő időpontra bookolva) egy-egy átlagos ELAL jegy harmadéért vagy feléért szállítja el az utast Tel-Avivból Pestre, addig sokan váltanak majd rá jegyet. Igaz nem vetítenek rajta filmet, nem lehet zenét hallgatni, nincs benne az árban az étel, szűkebb hely jut lábnak, külön kell fizetni a nagyobb kézipoggyászáért és a feladott bőröndért, de három

Kék-fehér hétköznapiak

és fél órát azért el lehet viselni ilyen körülmények között is, pláne, ha a légitársaságnak ki nem fizetett összeget valami másra költhetjük el úti célunkon. Maradnak a szép emlékek a régmúlt időkből, s bele kell nyugodni új, picit fapados, korszakot nyitott a WIZZ a két ország között.

(2012. december 23.)

Péntek van, mire ágyba kerülök. Pár óra alvás után már a fogorvos székében ébredzem. Jut még egy kis rokonlátogatás, ügyintézés a Pesten töltött órákra. A Keleti pályaudvar 9-es vágányánál egy az egyetemista éveimet idéző hamburgert majszolva azon merengek, talán több dologgal foglalkoztam ma, mintha egy egész hétre jöttem volna.

A Talent motorvonatból kiállított győri gyors hazarepít Komáromba. Gyors vizit a nagymamánál, családi vacsora egy szívmemnek kedves vendéggel, halászlé, kacsasült, gesztenyés beigli, Cocolino maci, új repülő elhelyezése a gyűjteményben, s lassan véget is ér ez a zsúfolt nap. Szombat reggel vissza Budapestre, s dél körül indulás a reptérre. Három óra alatt érjük el Tel-Avivot, ahol a hármas terminálon vegyülhetünk bele a sabat kimenetele után a világ különböző pontjairól érkezők hadába. Szerencsére az indulásnál eljátszott “ismerjük meg az 1-es terminált is” játékot ezúttal már kihagyják. 48 óra – utazással együtt –, közel hat óra a repülőtereken, hat és fél a levegőben, majd Pest és Komárom, ennyi fér a hétvégébe. Köszí WIZZAIR!

(2012. december 24.)

Lelkesen vetik rá magukat kollégáim a Pestről hozott angyalkás papírba csomagolt zselés szaloncukorra, pedig határozottan felhívom a figyelmüket, hogy nem kóser. Legtöbbük nem is tudja, mi az a szaloncukor. Arról meg pláne nincs fogalma, mit is jelentett egy-egy doboz Magyarországon vásárolt zselés csemege – a kommunizmus alatt – a Csehszlovákiában felcseperedő gyerekek számára.

Hát ezt is megértük, így 31 éves fejjel. A Föld egy olyan pontján tartózkodom, a hazai asztali naptár szerint pirosbetűs napokon, ahol – a keresztény zarándokhelyeket leszámítva – nem ünneplik a karácsonyt. Nincsenek fenyős rajz- és családi filmek a tévében, nincs Csendes éj és Kiskarácsony-nagykarácsony. Nem integetnek vissza színes üveggömbök, fényfüzerek a boltok kirkataiból, nem áll le a tömegközlekedés a délutáni órákban, mint Budapesten. Egy-két helyet leszámítva nem látni fenyőfaárust, nem úszik az estére szánt ponty a fürdőkádakban. Nem találkozni az utolsó ajándékokért feldúlva szaladgáló emberekkel, nincs zsúfoltság a plázákban, a szuperben. Mindez errefelé már lement pár hete a nyolcnapos chanuka alatt.

Szóval itt ülök a gép előtt – ezen, az Izrael lakóinak többsége számára teljesen átlagos koraestén –, néhány emlékekkel az óvodai, iskolai, gimis, tanszéki és munkahelyi közös karácsonyokról. Még, ha az ember vallása miatt nem is ünnepelte ezt az ünnepet, csak hozzászókkott, s megérintette a körülötte élő többségi társadalom szokásvilága. A beigli íze, a töltött káposzta, a díszkivilágításba öltöztetett, betlehemes utcák varázsa. ◀

Folytatjuk.

DR. ORNA
MONDSCHHEIM

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből A rejtett patakok titka

Izraelben és a földközi-tengeri országokban május és november között nem esik sz eső. A lakosság megszokta, hogy takarékoskodnia kell a vízzel, a nyári hónapokban keveset szabad locsolni, mér-téssel lehet fogyasztani a vizet a háztartásokban. Kisiskolásként megtanuljuk, hogy az ország leg-nagyobb vízforrása a galileai Kineret- tó. 1964-ben avatták fel a 130 km hosszú vízvezetékét, amely cső-vezetéseken, nyílt csatornákon, víztárolókon, alagutakon, gátakon és több szivattyúrendszeren keresztül szállítja a vizet északról a központi régióba és a száraz délre.

Télen esik az eső, néha kevesebb, máskor több. Mindenféleképp az időjárásjelentéseket, követi, hogy mennyire emelkedett a Kineret vízszintje. Tavaly sok eső volt, a tavat tápláló folyók, patakok bő vízhozamának köszön-hetően, a vízszint elérte a maximális értéket. A Covid időszakában nem csodálhattuk meg személyesen a Jordán folyó erős áramlását, csak a tv-ben láthattuk a felvételeket erről. Mivel külföldre még mindig nem ajánlatos utazni, a nyár folyamán rengetegen keres-ték fel a Kineret partját, hogy megmártó-zanak a hús habokban. Számos alkalommal szinte megtelt a tó környéke, távolmára-dásra szólították fel a kirándulni vágyókat. A belföldi turizmus fellendítésének érdeké-

ben a természetvédelmi hatóság olyan te-rületeket is megnyitott a látogatók előtt, melyeket eddig nem lehetett felkeresni. Felső-Galileában, a Golán-fennsíkon en-nek köszönhetően több rejtett patak, víz-esés is felkerült a turisták térképére.

Mára, a technológiák fejlődésének kö-szönhetően a Kineret vizét sem hasz-nálják már annyira, mint régebben. Szá-mos, innovatív technológiát alkalmaznak a vízgazdálkodásban, gondoljunk csak a vízsztúrás, a sótalánításra és a csöpögtető öntözés. Izrael a vízkészletének 86 száza-lékát hasznosítja újra, ezzel világelső.

A Jordán folyó és annak a mellékfolyói, mint a Dán és a Snir, a Hermon-hegyén ol-

vadó hóból táplálkozik, ideális hal tenyész-tésre. A leghíresebb a Dán pataki pisztráng. A felső-galilei kirándulók egyik legkedvel-tebb célpontja a Dán kibuc vendéglője, ahol pisztrángot tálalnak különböző módon ké-szítve, főleg nyílt tűzön sütve.

A pisztráng országszerte beszerezhető, főleg azok körében kedvelt, akik nem szere-tik a tengeri halakat. Nálunk a marokkói elkészítési mód a legnépszerűbb. Csípős, erős fűszereket használnak, sok fokhagy-mával és olajjal. A következő receptet kicsit módosították az askenázi izvilágnak meg-felelően, a fűszerekkel mindenki tetszés szerint gazdálkodhat.

Hozzávalók: 2 pisztráng kifilézve és szeletekre vágva, 1/4 pohár olaj, 1 egész fokhagyma, 1 csípős paprika apróra vág-va, 1 evőkanál édes paprika, 1/2 kanál csí-pős paprika, 4 evőkanál paradicsompüré, só és bors, 1 kiskanál cukor, kevés korian-der, 2 pohár víz, 1 egész citrom leve, apró-ra vágott petrezselyem.

Elkészítés: A pisztráng filétet meg-mossuk és becitromozzuk. A meleg olaj-ba betesszük a fokhagyma gerezdeket, a fűszereket és a paradicsompürét és a csí-pős paprikát. Kis keverés után hozzáadjuk a vizet, mikor forr beletesszük a halfilét. Alacsony tűzön 15 percig főzzük. Meglo-csoljuk a citromlével és a petrezselyem-mel, friss barchesszel tálaljuk. ◀

Kóser grillparti a Menház udvarán 2021 augusztusában (fotó: Kollár Zoltán)

Felhívás egyetemi hallgatóknak, tudományos dolgozatok írására

Az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem (OR-ZSE) és a Wallen-berg Egyesület pályázatot hirdet egyetemi hallgatók számára.

A pályázat célja olyan egyetemi hall-gatók tudományos munkájának elismeré-se és további kutatásainak bátorítása, akik Ember Mária életművét szeretnék tanulmányozni.

A pályázatok benyújtásának határideje: 2021. december 30.

További információ: <https://or-zse.hu/ember-maria-palyazati-oldal-2021/>. ◀

Hanuka gyertya rendelhető

Hanuka ünnepe idén november 28-án, vasárnap este kezdődik. Amennyiben a járványhely-zet lehetővé teszi, ekkora tervezzük a kö-zös komáromi ünnepséget is. Szeretnénk minden háztartásba eljuttatni az ünnepi gyertyákat. Igényeiket október 31-ig vár-juk a kile@menhaz.sk címen vagy a 7731-224-es telefonszámon. ◀

Cena Kehila 2021

Dr. Ildikó Bajcsi – Diplom učiteľky maďarského jazyka a deje-pisu získala na Pedagogickej fakulte Univerzity Jánoša Selyeho. Následne získala doktorát v rámci doktorandského štúdia histo-rických vied na Univerzite Károlya Eszterházyho. Názov jej dok-torskej disertácie je: Od skautského hnutia po komunizmus. Alter-natívny sarlósovcov-kosákovcov medzi dvoma svetovými vojnami.

Je členom vedenia Rádía Mária, spolupracovníčka Inštitútu Clio. Názov jej štúdie vydané v roku 2020 je: Diskriminácia ko-márnanských Židov v rokoch 1938-1944. Plánuje túto tematiku skúmať aj naďalej. V roku 2021 vyšla jej práca Maďarská menši-nová uvedomelosť v Československu. Svoje publikácie populari-zuje v radoch širokej verejnosti aj prednáškami.

Ildikó Bajcsi svojou činnosť robí mnoho v záujme toho, aby sme lepšie spoznali udalosti ťažkého osudu našich predkov. Udenie Ceny Kehila pre ňu navrhla Židovská náboženská obec v Komárne.

Ernest Salzer je členom ŽNO Košice. Aktívne sa podieľa na rôz-ných aktivitách ŽNO a tiež Združenia ESTER, rôznych festivalov,

Imre Jóna a Anton Pasternák

Sviatok v Győri

Synagóga v Győri oslavovala 150. výročie svojej existencie v roku 2020, avšak kvôli pandémie sa oslavy presunuli na 29. augusta 2021. Podujatia sa kvôli obmedzeniam mohli zú-častniť len pozvaní hostia. Na veľkolepej slávnosti sa zúčastnili predstavitelia mesta Győr, zástupcovia cirkvi a vedúci funkcioná-ri Zväzu židovských náboženských obcí v Maďarsku. Po privíta-ní predsedu Tibora Villányiho si prítomní vypočuli prednášky ilu-strované premietaním o histórii synagógy, o jej rekonštrukcii a o živote obce. Vypočuli sme si slávnostné učenie hlavného rabí-na Pétera Joela Tota, na šofár zatrubil Benjámín Villány, hlavný kantor László Fekete zaspieval liturgické piesne a vystúpili aj po-slucháči Vysoké školy hudobných umení. Na záver povznášajúcej slávnosti Tibor Villányi odovzdal pamätne medaily tým, ktorí svo-jou prácou, podporou a radami pomohli synagóge v Győri. Dvom členom našej obce, Antonovi Pasternákovi a Tamásovi Paszterná-kovi sa dostalo tej cti, že im bola udelená pamätná medaila. ◀

PZs

koncertov a hudobných vystúpení. Od začiatku vzniku hudobnej skupiny Kaschauer Klezmer Band nie je len hudobníkom, ktorý hrá vynikajúco na violu, ale ako člen, ktorý šíri židovskú kultúru a tradície. Reaguje kriticky na sociálnych sieťach na prejavy anti-semitizmu, rasizmu a xenofóbie. Niekoľko mesiacov je občanom košickej mestskej časti Barca. Pri prechádzke so psom natrafil na zaujímavý nálež. Bol to pozostatok židovského náhrobného kameňa. Je to náhoda, alebo záraz, že práve naňho čakal tento vzácny nálež? Odvtedy cieľavedome ide za ďalšími informáciami, jeho zásluhou sa našli ďalšie náhrobné kamene a iné dokumen-ty. V tomto jeho úsilí ho podporuje aj starosta obce. Výsledkom ich spolupráce budú dva pamätníky. Jeden bude na verejnom cin-toríne v Barci, kde budú uložené nájdené 4 náhrobné kamene a druhý pamätník bude na mieste bývalej synagógy. Tiež sa pripra-vuje pamätná izba v kaštieli, ktorá bude pripomínať bohatú his-tóriu početnej židovskej komunity v Barci.

Imre Jóna – Z hladiska vzdelania je učiteľom dejepisu, polito-lógom a ekonómom. Počnúc deväťdesiatimi rokmi minulého sto-ročia bol pedagógom Odbornej strednej školy Antala Pécha v Ta-tabányi, počas štyroch volebných období ako poslanec metského zastupiteľstva v Tatabányi vykonával dôležitú a uznávanú prácu. Od roku 2000 až do odchodu do dôchodku bol riaditeľom Základ-nej školy v mestskej časti Sárberk. Vo svojej práci miestneho his-torika intenzívne pokračoval aj po odchode do dôchodku, venoval sa najmä oblastiam: spracovanie histórie bývalých obcí na úze-mí dnešného mesta Tatabánya so zvláštnym zreteľom na úlohu židovstva, výskum väzenských táborov v 50-tych rokoch, histó-ria židovstva v mestečku Kisbér a v okolí. V rámci nami organizo-vaných konferencií sme si od neho vypočuli viacero zaujímavých prednášok. Prezentoval životopis staviteľa najväčšej synagógy v Karpatskej kotline Leopolda Baumhorna. Svojou aktívnou, ob-sažnou a úspešnou prácou pomáha Spolku maďarsko-izraelského priateľstva Hanny Szenes és Krúžku priateľov múzea v Tatabányi.

Richard Saláth – Známy účastník kultúrneho života nášho mesta. Jeho práci zalamovača a technického redaktora vďačíme za to, že náš Spravodajca už viac ako dvadsaťpäť rokov vychádza v tlačenej, a v poslednej dobe i elektronickej forme. Nami vyda-né plagáty, pozvánky a iné publikácie sú taktiež výsledkom jeho práce. Mnohokrát zaznamenal podujatia našej obce, a tieto na-hrávky boli súčasťou vzdelávacieho programu Machar, pomocou ktorých si mnohí rozšírili vedomosti o židovstve. Ako kamera-man spolupracoval aj pri výrobe filmu o našej obci. Za aktívnu a svedomitú prácu navrhla udeliť Richardovi Saláthovi Cenu Kehi-la Židovská náboženská obec v Komárne. ◀

Pietny akt na cintoríne a radostná oslava v Útulku

Na posledný slnečný deň tohto leta, dňa 22. augusta, sme sa opäť zišli na komárňanskom židovskom cintoríne, aby sme si pripomenuli udalosti, ktoré našu obec postihli pred sedemdesiatimi siedmimi rokmi a spomínali na našich martýrov.

Prítomných – medzi nimi splnomocnenca vlády pre národnostné menšiny László Bukovského, bratislavského maďarského konzula Jánosa Szacsúriho, primátora Bélu Keszegeha a viceprimátora Tomáša Vargu, generálneho vikára Trnavskej arcidiecézy Róberta Kissa, riaditeľa Gymnázia Jánosa Selyeho Imre Andruského – v

mene obce privítal koordinátor dr. András Paszternák. Vo svojom prejave priblížil poslucháčom bežný život jedného zničeného sveta a vymenoval udalosti uplynulého roka. Hlavný budapeštiansky rabín dr. Tamás Verő spomínal na miestne udalosti holokaustu prostredníctvom životných príbehov jeho obetí. Modlitbu za mŕtvych

recitoval hlavný kantor Gergely Nógrádi, simultánne tlmočila Magda Vadász.

Po smutnom predpoludní nasledoval veselý sviatok Európskeho dňa židovskej kultúry v záhrade Útuku. Pán hlavný rabín hovoril o blížiacich sa jesenných sviatkoch a židovské melódie vo vynikajúcom podaní hlavného kantora zahrali pri srdci každého prítomného. Nasledovalo odovzdanie cien Kehila tým, ktorí urobili veľa pre židovské obce regiónu, počas ktorého o činnosti odmenených referovala Zsuzsanna Kertész Paszternáková. Popoludní poskytol židovský gastronomický zážitok kóšer obed, ktorý pripravili známi budapeštianski odborníci. Na záver sme pod vedením Tamáša Paszternáka navštívili zrekonštruovaný rituálny kúpeľ mikve na dvore domu na adrese Eötvösova 9.

Vďaka patrí každému, kto sa zúčastnil na organizovaní, realizácii i následných prácach! Podujatie sa uskutočnilo s finančnou podporou Mesta Komárno, Nitrianskeho samosprávneho kraja, Fondu na podporu kultúry menšín, JHF a Spoločnosti

PA

Vysoké sviatky v Komárne

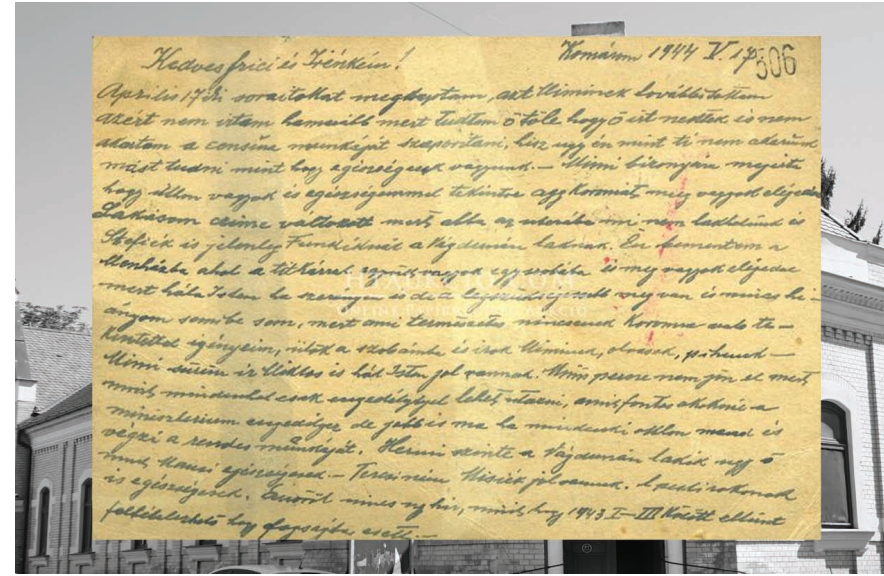
Skriňa na tóru a stôl na čítanie tóry odeté do bieleho nám dali viesť, že nadišiel čas privítať židovský rok 5782. Podobne, ako počas niekoľkých predchádzajúcich rokov, aj tentoraz sa za pult predmodliaceho postavil Mihály Riszovani, sviatočné učenie nám v synagóge predniesol pán profesor István Balogh.

Spoločná večera pri príležitosti Roš hašana sa tentoraz kvôli pandémie nekonala, prítomní si dobroty privezené z Budapešti mohli vziať domov zabalené. Ani po pôste Jom kipur sme nemohli zjesť prvé sústa spoločne, kóšer pekárské výrobky si prítomní odniesli so sebou.

Vďaka patrí každému, kto sa na podujatí zúčastnil, ako aj tým, ktorí pomáhali pri jeho organizovaní! Nech sa zídeme aj o rok, pri vítaní 5783. židovského roka a dovtedy ešte mnohokrát! ◀

PA

Komunitná mozaika – fotografie z minulosti našej obce –

► Získali sme vzácnu pohľadnicu – Jeden náš známy nás na sociálnej sieti upozornil na aukciu, na ktorej sa objavila jedinečná pohľadnica s názvom: **KOMÁROM 1944**. Doporučená pohľadnica s cenzúrovanou odpoveďou a cenovou známkou zo Židovského útuku (Eötvösova 15), zaslaná do Francúzska so zaujímavým obsahom. Na pohľadnicu odoslal Mikšom Friedom po otvorení geta v máji 1944 litovali viacerí, nakoniec vyhrala ŽNO v Komárne. Tí, ktorí sa v synagóge pri príležitosti Jom Kippuru spoločne modlili, si už hodnotný predmet, ktorú sa stal súčasťou našej výstavy, mohli prezrieť. Ak máte staré fotografie a dokumenty o našej komunite, pošlite nám na adresu kile@menhaz.sk. Archív Spravodajcu: <https://kehreg.com/hitkozsegi-hirado-spravodaj/>

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASBXX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatinova 33, 94501 Komárno alebo
IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Spravodaj – mesačník ŽNO v Komárne, založený v roku 5756. (1996), **šéfredaktor:** Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), András Paszternák (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci:** Judit Haas, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava:** Richard Saláth, **jazyková korektúra:** Zsuzsanna Paszternáková Kertész (Komárno), Katarína Potoková (Nitra), **tlač:** Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Registračné číslo:** EV 3424/09. ISSN 1337-091x. IČO: 34073400. **Periodikum je nepredajné.**

Nástenka krátke správy

Vydávanie Spravodajcu, Klub šalom a prácu obce podporili Katalin Fekete (Dunajská Streda), Júlia Weiss (Dunajská Streda), Mária Keszege, Vilma Szalay, Georg Tomenendal (Rakúsko) a anonymní darcovia. Ďakujeme! ☆

Dňa 7. septembra navštívil našu obec kameraman Fondu Dunaj, ktorý natáča film, nakoľko aj tento fond v roku 2017 finančne podporil postavenie pomníka na pamiatku obetí postrieľaným do Dunaja v decembri 1944. Po prehliadke Útuku urobil zábery pomníka a rozprával sa s predsedom Antonom Pasternákom. ☆

Podpredseda Židovskej náboženskej obce v Komárne Tomáš Novák očistil pamättné kamene Stolpersteine na Komenškého ulici, ktoré boli už v poslednej dobe takmer nečitateľné. Ďakujeme! ☆

Začali sme podávať žiadosti o dotácie na rok 2022, pritom realizujeme projekty podporené v tomto roku. ☆

Každý člen našej obce, ktorý sa zúčastnil modlitieb počas vysokých sviatkov, dostal do daru židovský kalendár (Luach) na rok 5782.

Rekonštrukcia v Útulku

Pod vedením člena vedenia obce Zoltána Kollára boli komíny Útuku zrekonštruované ešte pred začatím zimnej vykurovacej sezóny. Práce sme mohli vykonať vďaka finančnej podpore Spoločnosti na správu Fondu Gábora Bethlena. Plánujeme v rekonštrukcii Útuku i synagógy zakrátko pokračovať. ◀

Hlavný kantor Gergely Nógrádi

Ženský klub v Bratislave

Ženský klub pôsobiaci pri Zväze židovských náboženských obcí v Slovenskej republike pozval dámy 15. augusta do Bratislavy na palubu lode Riva. Účastníčky strávili príjemné popoludnie v spoločnosti českej kóšer vinárky Terezy Vaňovej, známej cukrárky a tvorkyne krásnych tort z Maďarska, Ráchel Raj a znalkyne predpisov kóšer kuchyne, pani Chana Adri. Popri ochutnávke skvelých vín ochutnali Ráchelin slávny zákusok flódní, oboznámili sa s kuchárskou

knihou Ráchel v kuchyni, ktorá vyšla nedávno a obsahuje recepty tradičných židovských jedál, ilustrované krásnymi fotografiami. Vypočuli si online prednášku Chany Adri o kóšer predpisoch a nariadeniach. Z komárňanskej obce sa na podujatí zúčastnila Judita Haasová, Ing. Alica Weissová a Zsuzsanna Kertész Paszternáková. Ďakujeme za príjemné popoludnie, za knižku s venovaním, darovanú našej knižnici a za vynikajúce flódní. ◀

PZs

Opäť spolu v Komárne!

► Na posledný slnečný deň tohto leta, dňa 22. augusta, sme sa opäť zišli na komárňanskom židovskom cintoríne, aby sme si pripomenuli udalosti, ktoré našu obec postihli pred sedemdesiatimi siedmimi rokmi a spomínali na našich martýrov. Po smutnom predpoludní nasledoval veselý sviatok Európskeho dňa židovskej kultúry v záhrade Útulku. (strana 3. – foto: Zoltán Kollár).

Objednajte si sviečky na Chanuku

Sviatok Chanuka začína v tomto roku v nedeľu 28. novembra večer. Ak nám to pandemická situácia umožní, plánujeme na tento deň aj spoločnú komárňanskú slávnosť. Radi by sme do každej domácnosti doručili sviatočné sviečky. Vaše objednávky čakáme do 31. októbra na adrese kile@menhaz.sk alebo na telefónnom čísle 7731-224.

Stretnutie s pápežom Františkom

Členovia židovských obcí sa dňa 13. septembra na bratislavskom Rybnom námestí stretli s pápežom Františkom. Predseda Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike Richard Duda pozdravil cirkevného hodnostára, v mene preživších holokaustu sa prítomným prihovril predseda Židovskej náboženskej obce v Nových Zámkoch Tomáš Lang. Židovskú náboženskú obec v Komárne na podujatí reprezentovala Alica Weisssová a Anton Pasternák. Ďakujeme za pozvanie!

PA

Myšlienky redaktora

Na večer Kol Nidre bliká večné svetlo v komárňanskej synagóge červeným svetlom. Zakrátko privítame najsvätejší deň roka. Schovaní za maskami počúvame

PASZTERNÁK
ANDRÁS

modlitby a slová učenia. Sme spolu, konečne nie(len) vo virtuálnom svete internetu. Opäť sa otvárajú modlitebné knižky, skriňa na tóru, zvitky sa vydávajú na svoju cestu po synagóge. Pred niekoľkými dňami som poskytol rozhovor jednému z miestnych portálov, v ktorom som uviedol, že kým bude niekto, kto otvorí brány synagógy pri príležitosti vysokých sviatkov, budú žiť aj naše obce, reťaz tradícií nebude prerušená. Ľahko sa to povie, ale byť prítomný, doraziť včas na adresu Eötvösova 15 nie je v našom upoňáhlanom svete vždy jednoduché.

Rok 5782 sme privítali tak, ako sa patrí, spoločne sme sa v deň príchodu nového roka modlili, zhromaždili sme sa v predvečer, na popoludnie dňa zmierenia. Mohli by sme sa, samozrejme, začať znepokojovať nad tým, čo bude o rok? Podarí sa pokračovať v ceste, na ktorú sme vykročili pred 230 rokmi? Neoplatí sa nad tým dumať, dovtedy uplynie ešte dvanásť mesiacov, ktoré treba naplniť podujatiami ponúkajúcimi židovské zážitky. Ani pandémie COVID-u ešte nevyimizla z našich životov, plánujeme súčasne podujatia online i s osobnou účasťou. Podobne, ako každoročne, aj teraz vítame nápady a návrhy našich čitateľov na adrese kile@menhaz.sk, aby sme spoločne vytvárali život našej obce!

